

Spatial analysis of the effects of Rural-Urban on the socio-economic structure of rural areas of Isfahan province in the period 2011-2022

Abbas Allahyari¹ , Hamid Barghi² , Yousof Ghanbari³

1. Department of Geography, Faculty of Geography and Rural Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran

E-mail: abbasalahyari53@gmail.com

2. (Corresponding Author) Department of Geography, Faculty of Geography and Rural Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran

E-mail: h.barghi@geo.ui.ac.ir

3. Department of Geography, Faculty of Geography and Rural Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran

E-mail: y.ghanbari@geo.ui.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:

9 July 2025

Received in revised form:

13 October 2025

Accepted:

22 November 2025

Available online:

26 December 2025

Keywords:

Socio-economic structure,

Rural-Urban,

Spatial analysis,

social index,

economic index.

ABSTRACT

Understanding the socio-economic structures of villages and cities is a key concern of rural development research. This study aimed to spatially analyze the role of villages and cities in the socio-economic development of rural areas in Isfahan province. The statistical population comprises 13 rural settlements that were upgraded to villages and cities between 2011 and 2022. Based on the Cochran formula, 384 questionnaires were collected and examined using a descriptive-analytical method with a correlation approach and spatial analysis. The analyses included a one-sample t-test, structural equation modeling (SEM) in MATLAB, and spatial analysis using Moran's index and the Kriging method in ArcGIS. The findings showed that the component "social capital" has the most positive effect, and "economic stability" has the most negative effect on the socio-economic structure. Also, the economic stability variable shows a cluster pattern and positive spatial autocorrelation (Moran's $I = 0.212$), indicating the roles of spatial and institutional factors in rural-urban economic resilience. The concentration of infrastructure, public investments, and economic diversification are associated with increased economic stability, while weak social capital and dependence on one economic sector reduce it. In general, rural development is not a linear or single process, but is the result of dynamic interactions between socio-economic structures and spatial linkages between settlements. Therefore, policymaking should focus on less stable clusters, strengthen infrastructure, increase the diversity of economic activities, and promote social capital to achieve balanced, sustainable spatial development within the province's rural-urban network.

Cite this article: Allahyari, A., Barghi, H., & Ghanbari, Y. (2025). Spatial analysis of the effects of Rural-Urban on the socio-economic structure of rural areas of Isfahan province in the period 2011-2022. *Human Geography Research Quarterly*, 57 (4), 157-173.

<http://doi.org/10.22059/jhgr.2026.396392.1008816>

© The Author (s)

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

In recent decades, the creation of village-cities has been considered as a strategy for developing rural areas, reducing geographical isolation, and controlling migration. In Iran, this policy has also been pursued to stabilize the population and regional balance. However, the accelerated transformation of villages into village-cities, contrary to global planned patterns, has often led to high density, irregular construction, and the continuation of traditional social characteristics. At the same time, the residents of these areas are usually young, low-income, and poorly educated, and despite moving away from agriculture, they have maintained their rural identity. The significant decline in the rural population in Iran and Isfahan Province has heightened the need to evaluate the functioning of these settlements, as research shows that promoting villages has not always led to improved socio-economic conditions and has sometimes exacerbated spatial inequality. The innovation of this research is the simultaneous analysis of the socio-economic structures of Isfahan's villages and cities during 2011-2022, and the combined use of t-tests, structural equation modeling, and GIS spatial analysis, which provides a framework for balanced planning by identifying patterns of economic stability. The ultimate goal of the research is to identify the factors affecting the socio-economic structure of the provinces' villages and to examine the impact of villages and cities on the sustainability of this structure, so that, by utilizing the results, planners' ability to remove restrictions and promote local development can be increased.

Methodology

This study, with an applied and descriptive-analytical approach, has investigated the spatial components affecting the socio-economic structure of 13 villages and cities in Isfahan province. First, the main variables were identified through literature reviews and expert opinions, and the necessary data were collected via a questionnaire. Experts confirmed the questionnaire's validity, and the sample size was determined using the Cochran formula. The data, collected on a five-point Likert scale, were analyzed using

single-sample t-tests, factor analysis, reliability and validity indices, coefficient of determination and prediction, and spatial methods such as Moran's I and Kriging interpolation to examine the statistical relationships and spatial patterns of socio-economic components.

Results and discussion

In this study, the impact of transforming villages into rural-urban areas on the socio-economic structure of Isfahan province was examined. The results showed that social capital is the most important factor in strengthening the social structure. At the same time, economic stability is clustered and unequal, and is low in many areas. Regions with better infrastructure and economic diversity are more stable, while rural-urban areas dependent on single-crop economies and traditional agriculture are more unstable. The findings indicate that rural-urban areas perform better in the social dimension than in the economic and spatial dimensions, and that continuing this trend without strengthening livelihood diversity and spatial justice can exacerbate inequalities. Therefore, the balanced development of rural and urban areas requires strengthening social capital, economic diversification, and expanding infrastructure. Limitations, such as the small sample size and cross-sectional data, also indicate that future research should use advanced spatial methods and longitudinal data.

Conclusion

The results of this research can be used as a model for creating village-cities in rural areas. Therefore, by using appropriate methods, rural migration and excessive urban growth can be prevented.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل فضایی اثرات ایجاد روستا - شهرها بر ساختار اجتماعی - اقتصادی مناطق روستایی استان اصفهان در بازه زمانی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰

عباس اله یاری^۱، حمید برقی^۲، یوسف قنبری^۳

۱- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: abbasalahyari53@gmail.com

۲- (نویسنده مسئول)، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه:

h.barghi@geo.ui.ac.ir

۳- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: y.ghanbari@geo.ui.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	درک ساختار اجتماعی-اقتصادی روستا-شهرها یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهش‌های توسعه روستایی است. این مطالعه با هدف تحلیل فضایی نقش روستا-شهرها در تحولات اجتماعی-اقتصادی نواحی روستایی استان اصفهان انجام شد. جامعه آماری شامل ۱۳ سکونتگاه روستایی است که بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ به روستا-شهر ارتقا یافته‌اند. بر اساس فرمول کوکران، ۳۸۴ پرسش‌نامه جمع‌آوری و با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی با رویکرد همبستگی و تحلیل فضایی بررسی شد. تحلیل‌ها شامل آزمون t تک نمونه‌ای، مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) در MATLAB و تحلیل فضایی با شاخص موران و روش کریجینگ در ArcGIS بوده است. یافته‌ها نشان دادند که مؤلفه «سرمایه اجتماعی» بیشترین اثر مثبت و «ثبات اقتصادی» بیشترین اثر منفی را بر ساختار اجتماعی-اقتصادی دارد. همچنین، متغیر ثبات اقتصادی الگوی خوشه‌ای و خودهمبستگی فضایی مثبت ($Moran's I = 0.212$) را نشان می‌دهد که بیانگر نقش عوامل مکانی و نهادی در تاب‌آوری اقتصادی روستا-شهرهاست. تمرکز زیرساخت‌ها، سرمایه‌گذاری‌های عمومی و تنوع اقتصادی با افزایش ثبات اقتصادی همراه بوده و در مقابل، ضعف سرمایه اجتماعی و وابستگی به یک بخش اقتصادی باعث کاهش آن می‌شود. به‌طور کلی، توسعه روستایی فرایندی خطی یا منفرد نبوده و نتیجه تعاملات پویا میان ساختارهای اجتماعی-اقتصادی و پیوندهای فضایی بین سکونتگاه‌هاست. از این رو، سیاست‌گذاری باید بر خوشه‌های کم‌ثبات تمرکز کند، زیرساخت‌ها را تقویت نماید، تنوع فعالیت‌های اقتصادی را افزایش دهد و سرمایه اجتماعی را ارتقا دهد تا توسعه فضایی متوازن و پایدار در شبکه روستا-شهرهای استان تحقق یابد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۱۸	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۲۱	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۱	
تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۱۰/۰۵	
واژگان کلیدی: ساختار اجتماعی-اقتصادی، روستا - شهر، تحلیل فضایی، شاخص‌های اجتماعی، شاخص‌های اقتصادی	

استناد: اله یاری، عباس؛ برقی، حمید و قنبری، یوسف. (۱۴۰۴). تحلیل فضایی اثرات ایجاد روستا - شهرها بر ساختار اجتماعی - اقتصادی مناطق روستایی استان اصفهان در بازه زمانی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۷ (۴)، ۱۷۳-۱۵۷.

<http://doi.org/10.22059/jhgr.2026.396392.1008816>

مقدمه

در دهه‌های اخیر، تحولات اقتصادی، اجتماعی و فناورانه منجر به شکل‌گیری روستا-شهرها به‌عنوان راهبردی برای توسعه نواحی روستایی و کاهش انزوای جغرافیایی شده است. در ایران، این سیاست با هدف تثبیت جمعیت، تعادل ناحیه‌ای و ارتقای کیفیت زندگی، با الهام از استراتژی‌هایی مانند «یوفرد» دنبال می‌شود و نقش مهمی در کاهش مهاجرت بی‌رویه و تقویت سرمایه اجتماعی و اقتصادی دارد (OECD, 2023:53). برنامه‌ریزی روستا-شهرها باید مبتنی بر معیارهای اجتماعی، اقتصادی و فضایی و متناسب با شرایط بومی باشد تا توسعه متوازن و کاهش نابرابری فضایی را تضمین کند. رشد سریع شهرها در نیم‌قرن اخیر ایران، بسیاری از روستاها را به روستا-شهر تبدیل کرده که غالباً با تراکم بالا، ساخت‌وساز نامنظم و ساختار اجتماعی سنتی همراه است (Yong et al., 2020; Liu et al., 2023). ساکنان این مناطق عموماً جوان، کم‌درآمد و کم‌سواد هستند (Yong et al., 2020). پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد تا سال ۲۰۵۰ حدود ۷۰٪ جمعیت جهان شهری شود (United Nations, 2021) و سهم جمعیت روستایی ایران از ۶۸٪ در ۱۳۳۵ به حدود ۲۲٪ در ۱۴۰۳ کاهش یافته است (Helgi Library, 2025)؛ استان اصفهان نیز کاهش ۵۵/۷٪ جمعیت روستایی را تجربه کرده است (اصلائی، ۱۴۰۰). این پژوهش با هدف بررسی اثرات ایجاد روستا-شهرها بر ساختار اجتماعی-اقتصادی نواحی روستایی استان اصفهان (۱۳۹۰-۱۴۰۰) و شناسایی عوامل پایدارکننده آن انجام شده است. نوآوری تحقیق در سه جنبه است: مفهومی، با تمرکز بر ثبات اقتصادی به‌عنوان شاخص فضایی جدید؛ روش‌شناختی، با تلفیق آزمون t تک نمونه‌ای، مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) و تحلیل فضایی در GIS (شامل شاخص موران و کریجینگ)؛ و کاربردی، با ارائه چارچوب فضا محور برای برنامه‌ریزی توسعه متوازن و کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای. نتایج پژوهش می‌تواند توانمندی برنامه‌ریزان استان را در ارتقای شرایط روستا-شهرها افزایش دهد.

مبانی نظری

مفهوم «روستا-شهر» از دهه ۱۹۸۰ به‌عنوان راهکاری برای توسعه نواحی روستایی و تقویت پیوند روستا و شهر مطرح شد (مدنی‌پور، ۱۳۸۷) و در کشورهای مختلف به‌عنوان واسطی برای فعال‌سازی شبکه‌های منطقه‌ای و ارتقای دسترسی به بازارها و خدمات شناخته می‌شود (Restrepo et al., 2013). هدف از ایجاد این سکونتگاه‌ها، بهبود ارتباطات روستایی-شهری، ایجاد اشتغال و تمرکززدایی صنعتی است. در ایران، توسعه روستا-شهرها پاسخی به تمرکزگرایی ناشی از اقتصاد نفتی و تضعیف روستاها بوده است (ضرابی و موسوی، ۱۳۸۸). موفقیت این مراکز به عوامل مکانی، ساختار اقتصادی-اجتماعی، زیرساخت‌ها و کاربری زمین وابسته است (Kwiatak, 2011). تجربیات چین، مصر و مالزی نشان داده است که توسعه شهرهای کوچک می‌تواند تمرکز شهری را کنترل و خدمات را تقویت کند. شهرهای کوچک معمولاً جمعیتی زیر ۵۰ هزار نفر دارند، درحالی‌که روستا-شهرها کمتر از ۱۰ هزار نفر جمعیت دارند و هدف اصلی آن‌ها حفظ هویت روستایی و دسترسی به خدمات شهری است (زنگنه‌شهرکی، ۱۳۹۲). چالش‌های منابع انسانی در نواحی روستایی ماهیتی فضایی و ناهمگن دارند و تحت‌تأثیر موقعیت مکانی و دسترسی به خدمات شکل می‌گیرند (تکلو، ۱۴۰۱). تمرکز فعالیت‌ها در شهرها باعث مهاجرت نامتوازن و پیرشدن نیروی کار کشاورزی می‌شود. شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی بیشترین ارتباط را با توسعه منطقه‌ای دارند (اقایاری، ۲۰۲۳). در چارچوب نظری این پژوهش فرض بر آن است که تبدیل روستاها به روستا-شهرها از طریق ارتقای سرمایه اجتماعی، عدالت و ثبات اقتصادی به توسعه پایدار روستایی منجر می‌شود و این فرایند به‌صورت پویا و تعاملی میان ابعاد اجتماعی و اقتصادی تحلیل شده و با مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) قابل‌بررسی

است. تحولات جمعیتی استان اصفهان نیز ماهیتی ناپایدار و نامتوازن دارد و بررسی وضعیت ساختار اجتماعی-اقتصادی روستا-شهرها و عوامل مؤثر بر حفظ آن اهمیت ویژه‌ای دارد (اصلائی و امینی، ۱۴۰۰).

روش پژوهش

این پژوهش کاربردی و توصیفی-تحلیلی با هدف تحلیل فضایی مؤلفه‌های مؤثر بر ساختار اجتماعی-اقتصادی ۱۳ روستا-شهر استان اصفهان انجام شد. متغیرها از مطالعات کتابخانه‌ای و نظر خبرگان شناسایی و داده‌های کمی از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شدند. اعتبارسنجی پرسش‌نامه با بازبینی اساتید و پژوهشگران انجام شد و داده‌ها با طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای کمی‌سازی شدند (Bell & Morse, 2013). حجم نمونه با فرمول کوکران^۱ تعیین و نمونه‌گیری به صورت غیراحتمالی و تصادفی انجام شد (جدول ۲). تحلیل داده‌ها شامل آزمون t تک نمونه‌ای، تحلیل عاملی، پایایی ترکیبی^۲، میانگین واریانس استخراج‌شده^۳، ضرایب تعیین و پیش‌بینی، و شاخص‌های فضایی موران و کریجینگ بود تا روابط و اثرات فضایی متغیرها تبیین گردد و متغیرهای کلیدی شناسایی شوند.

جدول ۱. متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی - اقتصادی روستا - شهر

حوزه	متغیر	معیار	گویه‌ها	
سرمايه اجتماعی	مشارکت اجتماعی (علیانی، ۱۳۹۴)	میزان مشارکت افراد در حل مشکلات روستا، میزان همکاری با انجمن‌ها و نهادهای روستا، میزان مشارکت در انتخابات و مراسم‌های روستا	میزان همکاری با انجمن‌ها و نهادهای روستا، میزان مشارکت در انتخابات و مراسم‌های روستا	
			میزان اعتماد اجتماعی (از کیا و همکاران، ۱۳۸۸)	میزان اعتماد افراد به یکدیگر، میزان اعتماد به مسئولین (شورا ...)، میزان اعتماد به مأمورین انتظامی و خدمات‌رسان
			انسجام اجتماعی (نوربخش، ۱۳۸۸)	میزان همیاری روستائیان، میزان گذشت، امانت‌داری و کمک به دیگران، میزان دسته‌بندی و طایفه‌گری روستائیان
ساختار اجتماعی	امنیت اجتماعی احمدی و (همکاری، ۱۳۹۳)	میزان حس امنیت و آرامش در روستا، میزان دسترسی به پاسگاه و نیروهای انتظامی، میزان جرم و جنایت و درگیری در روستا	میزان حس امنیت و آرامش در روستا، میزان دسترسی به پاسگاه و نیروهای انتظامی، میزان جرم و جنایت و درگیری در روستا	
			میزان رضایت از مدیران روستا، میزان رضایت از ادارات دولتی، میزان رضایت از دسترسی به نهادهای دولتی (علی‌الحسابی، ۱۳۹۰)	میزان رضایت از مدیران روستا، میزان رضایت از ادارات دولتی، میزان رضایت از دسترسی به نهادهای دولتی
رفاه اجتماعی	تعلق مکانی بذرافشان و همکاران، (۱۳۹۷)	میزان تمایل و علاقه ماندن جوانان در روستا، میزان علاقه به زندگی در روستا، میزان علاقه به گذران اوقات فراغت در روستا	میزان تمایل و علاقه ماندن جوانان در روستا، میزان علاقه به زندگی در روستا، میزان علاقه به گذران اوقات فراغت در روستا	
			امید به آینده (گرکائی، ۱۴۰۱)	میزان خوش‌بین بودن به آینده روستا، میزان خوش‌بین بودن به تأمین نیازهای کهن‌سالی، میزان خوش‌بین بودن به آینده شغلی
			مسکن (بدخشان، ۱۳۹۷)	میزان رضایت از متراژ مسکن، میزان رضایت از سبک معماری مسکن، میزان برخورداری از معماری و امکانات نوین
رفاه اجتماعی	آموزش (نصر و همکاران، ۱۳۹۹)	میزان رضایت از امکانات و خدمات آموزشی، میزان رضایت از کیفیت آموزش، میزان ترک روستا برای استفاده از امکانات آموزشی	میزان رضایت از امکانات و خدمات آموزشی، میزان رضایت از کیفیت آموزش، میزان ترک روستا برای استفاده از امکانات آموزشی	
			بهداشت (متقی، ۱۴۰۱)	میزان رضایت از امکانات و خدمات بهداشتی، میزان رضایت از بیمه و برخورداری سلامت، میزان رضایت از دفع فاضلاب روستا
			ارتباطات خواجه شاه کوهی، (۱۳۹۲)	میزان رضایت از امکانات مخابراتی و رادیویی، میزان رضایت از کیفیت ارتباطات تلفنی، میزان رضایت از کیفیت امواج رادیویی و تلویزیونی

1. Cochran

2. Composite Reliability (CR)

3. Average Variance Extracted (AVE)

میزان رضایت از وسایل نقلیه عمومی، میزان رضایت از کیفیت راه‌های مواصلاتی، میزان رضایت از گسترش راه‌های مواصلاتی	حمل و نقل رضوانی و همکاران، (۱۳۹۱)		
میزان رضایت از امکانات و تجهیزات شهری، میزان رضایت از وجود تمامی اصناف موردنیاز، میزان رضایت از ایجاد زیرساخت‌ها (برق، گاز...)	امکانات و خدمات آقایاری و همکاران، (۱۴۰۳)		
میزان رضایت از شغل فعلی و امنیت آن، میزان رضایت از تناسب درآمد با میزان کار، میزان رضایت از اشتغال افراد خانواده	اشتغال فرجی و همکاران، (۱۳۹۴)		
متناسب بودن حجم سرمایه‌گذاری دولت با نیازها، میزان رضایت از نحوه سرمایه‌گذاری دولت، میزان رضایت از درصد سرمایه‌گذاری دولت	سرمایه‌گذاری دولتی شاطریان و همکاران، (۱۳۸۹)	عدالت اقتصادی	
میزان رضایت از فروش آسان تولیدات و محصولات، میزان رضایت از دسترسی به لوازم موردنیاز شغل، میزان رضایت از دسترسی به قیمت محصولات	دسترسی اقتصادی شفیعی ثابت و همکاران، (۱۴۰۳)		
میزان رضایت از امکان فعالیت در چند شغل، میزان رضایت از امکان تغییر کاربری اراضی، میزان رضایت از امکان ایجاد تنوع تولید محصولات	تنوع افشارنیا و همکاران، (۱۴۰۱)		
میزان تمایل به سرمایه‌گذاری در امور شغلی، میزان تمایل به سرمایه‌گذاری در نوسازی مسکن، میزان تمایل به سرمایه‌گذاری در رفاه و آموزش	سرمایه‌گذاری روستائیان فراهانی و همکاران، (۱۳۹۳)	ساختار اقتصادی	ثبات
میزان رضایت از مقدار تولید محصولات، میزان رضایت از تنوع تولید محصولات، میزان رضایت از حجم توسعه و تبادلات اقتصادی	میزان تولید کریم‌زاده و همکاران، (۱۴۰۱)	اقتصادی	
میزان نگرانی از ورشکستگی شغلی، میزان نگرانی از عدم بیمه محصولات، میزان نگرانی از قیمت خرید محصولات	آسیب‌پذیری (شریفی و همکاران، (۱۳۹۶)		
میزان رضایت از درآمد سالیانه، میزان رضایت از نحوه درآمد و هزینه، میزان رضایت از تأمین هزینه‌های زندگی	هزینه - درآمد جمینی و همکاران، (۱۳۹۹)		رفاه
میزان رضایت از مقدار هزینه‌های مراسم‌ها، میزان رضایت از انجام هزینه‌های زیارتی، میزان رضایت از مقدار هزینه‌های تفریحی	مخارج غیرضروری (سجاسی قیداری، ۱۳۹۶)	اقتصادی	
میزان رضایت از امکان پس‌انداز، میزان علاقه به استفاده از بانک‌ها برای پس‌انداز، میزان علاقه به پس‌انداز غیرنقدی	پس‌انداز (رحیمی، ۱۳۸۶)		

جدول ۲. لیست روستا - شهرهای ایجاد شده در بازه زمانی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۰ و تعداد پرسش‌نامه‌های تکمیل شده

نام شهرستان	روستا - شهر	جمعیت (نفر)	ارتفاع از دریا (متر)	طول جغرافیایی	عرض جغرافیایی	تعداد پرسش‌نامه
خمینی‌شهر	اصغرآباد	۶۸۷۶	۱۶۰۷	۵۱°۲۹'۳۲/۶۳۳"	۳۲°۳۹'۳/۱۸۳"	۴۳
نطنز	طرق رود	۱۷۴۹	۲۰۴۶	۵۱°۴۷'۵۸/۲۳۵"	۳۳°۲۱'۱۰/۰۸۴"	۱۱
شاهین‌شهر	سین	۸۹۴۵	۱۵۸۱	۵۱°۳۹'۲۲/۸۳۹"	۳۳°۵۱'۱۱/۹۴۷"	۵۶
لنجان	باغشاد	۴۳۵۶	۱۷۳۰	۵۱°۰۳'۵۷/۳۴۸"	۳۳°۲۳'۱/۱۲۰"	۲۷
دهاقان	گلشن	۵۰۵۸	۱۹۵۸	۵۱°۴۵'۸/۹۱۸"	۳۱°۵۶'۶/۲۳۳"	۳۲
فلاورجان	زازران	۷۹۶۲	۱۶۰۵	۵۱°۲۹'۵۱/۵۱۱"	۳۳°۳۶'۶/۷۶۱"	۵۰
اصفهان	زیار	۳۹۱۸	۱۵۳۰	۵۱°۵۶'۱۶/۳۲۸"	۳۲°۳۰'۳۲/۶۹۹"	۲۵
کاشان	جوشقان قالی	۴۱۸۱	۲۲۶۵	۵۱°۱۲'۴۳/۸۱۴"	۳۳°۳۵'۲۶/۵۷۶"	۲۶
سمیرم	بیده	۱۶۱۸	۲۲۵۵	۵۱°۳۹'۶/۴۵۸"	۳۰°۵۶'۴۸/۹۸۷"	۱۰
میارکه	دهسرخ	۳۷۱۳	۱۶۵۰	۵۱°۴۰'۲/۸۴۹"	۳۲°۲۴'۳۶/۴۷۹"	۲۳

۱۳	۳۱°۳۶'۱۶۶"	۵۱°۳۲'۳۳/۴۲۲"	۲۳۷۲	۲۰۲۳	فتح‌آباد	سمیرم
۴۵	۳۲°۲۹'۴۶/۵۷۵"	۵۱°۳۰'۲۸/۵۹۵"	۱۶۲۲	۷۳۰۹	بوستان زر	فلاورجان
۲۳	۳۲°۲۷'۲/۳۴۸"	۵۱°۳۱'۲۵/۱۴۰"	۱۶۴۲	۳۶۲۴	طاد	فلاورجان
۲۸۴	-	-	-	-	-	جمع

محدوده مورد مطالعه

استان اصفهان با وسعت حدود ۱۰۸ هزار کیلومتر مربع، ۹۰٪ آن عرصه‌های طبیعی شامل ۶/۳ میلیون هکتار اراضی بیلاقی و قشلاقی، ۲/۲ میلیون هکتار بیابانی و کویری، ۱ میلیون هکتار تپه‌های شنی و ۰/۱۱ میلیون هکتار جنگل طبیعی دارد. جمعیت استان از ۱'۰۷۳'۷۰۱ نفر در سال ۱۳۴۵ به ۴'۸۷۹'۳۱۲ نفر در سال ۱۳۹۰ افزایش یافته و طبق برآورد سال ۱۳۹۶ برابر ۵'۱۲۰'۸۵۰ نفر و پیش‌بینی ۱۴۰۰ حدود ۵'۳۴۴'۰۰۰ نفر بوده است؛ شامل ۲'۷۰۳'۰۰۰ مرد و ۲'۶۴۱'۰۰۰ زن. جمعیت شهری ۴'۷۶۱'۰۰۰ و روستایی ۵۸۲'۰۰۰ نفر تخمین زده شده است (سازمان برنامه‌بودجه اصفهان، ۱۳۹۶). بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰، ۱۳ روستا شامل اصغرآباد، باغشاد، بیده، بوستان زر، دهسرخ، فتح‌آباد، گلشن، جوشقان قالی، سین، طاد، طرقرود، زازران و زیار به شهر تبدیل شده و در این پژوهش به عنوان «روستا - شهر» در نظر گرفته شده‌اند. بر اساس سند ملی آمایش سرزمین (سازمان برنامه‌بودجه کشور، ۱۳۹۹: ۶) (جدول ۳)، در این پژوهش ۱۳ شهر جدید ایجاد شده، روستا - شهر خوانده می‌شوند.

جدول ۳. آمار انواع شهرهای کشور بر اساس تعداد جمعیت در سال ۱۳۹۵

انواع شهرهای کشور	تعداد شهر	تعداد جمعیت
شهرهای بیش از یک میلیون نفر	۸	۲۰۷۵۸۸۵۳
شهرهای ۱۰۰۰ - ۵۰۰ هزار نفر جمعیت	۱۰	۶۱۴۹۳۶۳
شهرهای ۵۰۰ - ۲۵۰ هزار نفر جمعیت	۱۴	۴۷۱۲۴۵۴
شهرهای ۲۵۰ - ۱۰۰ هزار نفر جمعیت	۶۶	۱۰۵۷۴۵۷۷
شهرهای ۱۰۰ - ۲۵ هزار نفر جمعیت	۲۰۰	۱۰۰۸۱۷۸۳
شهرهای ۲۵ - ۱۰ هزار نفر جمعیت	۲۲۷	۳۵۲۷۶۹۳
روستا - شهرها (کمتر از ۱۰ هزار نفر)	۷۱۷	۳۳۴۲۱۲۴
جمع	۱۲۴۲	۵۹۱۴۶۸۴۷

منبع: (سازمان برنامه‌بودجه کشور، ۱۳۹۹: ۶)

یافته‌ها

بر اساس بررسی نتایج حاصل از پرسش‌نامه‌ها، ویژگی‌های توصیفی پاسخگویان در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. اطلاعات پرسش‌شوندگان

متغیر	نام دسته‌بندی	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۲۴۹	۶۴/۸
	زن	۱۳۵	۳۵/۲
سن	گروه سنی ۲۵ - ۲۰ سال	۳۰	۷/۸
	گروه سنی ۳۵ - ۲۶ سال	۱۱۵	۲۹/۹
	گروه سنی ۴۵ - ۳۶ سال	۱۸۴	۴۷/۹
	گروه سنی ۵۵ - ۴۶ سال	۳۸	۱۰
تعداد خانوار	بالاتر از ۵۵ سال	۱۷	۴/۴
	۴ - ۲ نفره	۸۸	۲۲/۹

۶۷	۲۵۷	۷-۵ نفره	
۱۰/۱	۳۹	۱۰-۸ نفره	
۱۴	۵۴	بی سواد	
۲۵/۸	۹۹	دیپلم ناقص	تحصیلات
۴۳	۱۶۵	دیپلم و فوق دیپلم	
۱۷/۲	۶۶	لیسانس و بالاتر	
۷۸/۹	۳۰۳	شاغل	وضعیت اشتغال
۱۱/۲	۴۳	بیکار	
۹/۹	۳۸	ازکارافتاده	

تحلیل میانگین مؤلفه‌های پایداری اقتصادی-اجتماعی در ۱۳ روستا-شهر بر اساس داده‌های پرسش‌نامه‌ای و آزمون t تک نمونه‌ای با معیار ۳ انجام شد. مقادیر t بزرگ‌تر، تفاوت معنادار میانگین با عدد ۳ را نشان می‌دهند و مقادیر کوچک‌تر بیانگر نزدیکی میانگین به ۳ هستند. در شکل ۱ و ۲ نقشه داغ ماتریس همبستگی نشان می‌دهد رنگ زرد همبستگی مثبت، رنگ آبی پررنگ همبستگی منفی و رنگ آبی کم‌رنگ متمایل به سبز همبستگی ضعیف یا نزدیک صفر را نشان می‌دهد. نتایج جدول ۵ بیان می‌کند سطح معناداری همه متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است، یعنی تفاوت میانگین‌ها با عدد ۳ از نظر آماری معنادار نیست. با این حال، مؤلفه ثبات اقتصادی با t برابر ۰/۹۸- و سطح معنی‌داری ۰/۲۹ بیشترین فاصله از معیار را دارد و نسبت به سایر شاخص‌ها وضعیت نگران‌کننده‌تری دارد و نیازمند توجه و برنامه‌ریزی ویژه است، درحالی‌که سایر متغیرها وضعیت بهتری دارند.

ارزیابی مدل اندازه‌گیری پژوهش

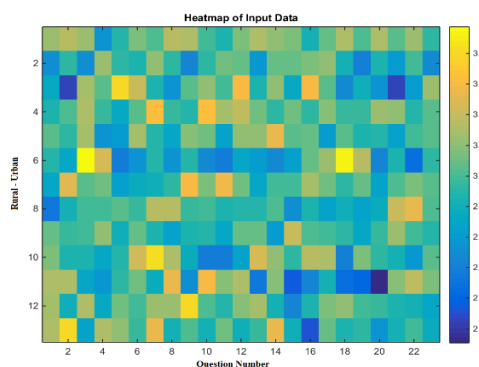
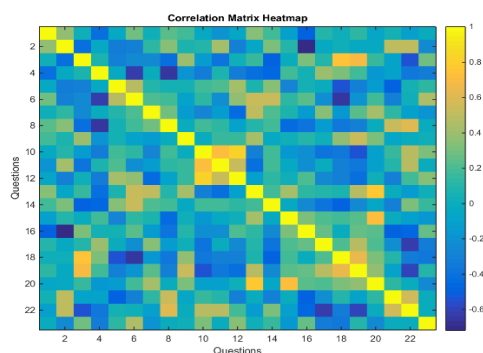
مدل‌های اندازه‌گیری، رابطه بین هر یک از متغیرهای پنهان و شاخص‌های مربوط به آن‌ها را نمایش می‌دهند. برای ارزیابی این مدل‌ها، پایایی و روایی متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف - بررسی پایایی متغیرها

برای سنجش پایایی ابزار پژوهش، از شاخص‌های آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی (CR) و بارهای عاملی استفاده شد. بر اساس معیارهای پذیرفته‌شده، مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ نشان‌دهنده پایایی مطلوب است و در متغیرهایی با تعداد گویه‌های محدود، مقدار ۰/۶ نیز قابل قبول تلقی می‌شود. همچنین، مقدار پایایی ترکیبی بیشتر از ۰/۷ بیانگر ثبات درونی مناسب مدل اندازه‌گیری است، در حالی‌که مقادیر کمتر از ۰/۶ نشان‌دهنده پایایی ناکافی محسوب می‌شود. بارهای عاملی نیز میزان همبستگی بین متغیر و شاخص‌های آن را نشان می‌دهند و زمانی که مقدار آن‌ها $\geq 0/4$ باشد، بیانگر آن است که واریانس مشترک میان متغیر و شاخص‌های مربوطه بیش از خطای اندازه‌گیری بوده و مدل از پایایی مناسبی برخوردار است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). مطابق نتایج جدول (۶)، تمامی بارهای عاملی بزرگ‌تر از ۰/۴ بوده و مقادیر آلفای کرونباخ در بازه ۰/۸۹ تا ۰/۹۵ و پایایی ترکیبی در محدوده ۰/۸۶ تا ۰/۹۴ قرار دارند؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که پایایی تمامی متغیرهای پژوهش در سطح مطلوبی تأیید شده است.

برای سنجش پایایی ابزار پژوهش، از آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی (CR) و بارهای عاملی استفاده شد. آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ پایایی مطلوب و در متغیرهای با گویه محدود، ۰/۶ قابل قبول است. پایایی ترکیبی بالاتر از ۰/۷ نشان‌دهنده ثبات درونی مناسب و کمتر از ۰/۶ ناکافی است. بارهای عاملی $\geq 0/4$ نشان می‌دهد واریانس مشترک متغیر و شاخص‌ها بیشتر از خطای اندازه‌گیری است (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد تمامی بارهای عاملی بالاتر از ۰/۴ بوده و آلفای کرونباخ ۰/۸۹ تا ۰/۹۵ و پایایی ترکیبی ۰/۸۶ تا ۰/۹۴ است؛ بنابراین، پایایی تمام متغیرها در سطح

مطلوب تأیید شد.

شکل ۱. نقشه داغ امتیازات پاسخگویان به سوالات پرسش‌نامه در ۱۳ روستا - شهر مورد مطالعه
شکل ۲. نمودار نقشه داغ ماتریس همبستگی مقادیر امتیازهای سوالات پرسش‌نامه ۱۳ روستا - شهر مورد مطالعه

جدول ۵. تحلیل توصیفی متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اقتصادی- اجتماعی ۱۳ روستا - شهر مورد مطالعه با استفاده از آماره t

Test value = 3		کمترین	بیشترین	انحراف معیار	میانگین	متغیرهای تأثیرگذار
سطح معنی‌داری	آماره t					
۰/۵۵	۰/۲	۲/۷۵	۳/۳۱	۰/۱۷	۳/۰۱	سرمایه اجتماعی
۰/۶۶	۰/۰۳	۲/۷۳	۳/۳۰	۰/۱۷	۳/۰۰	رفاه اجتماعی
۰/۶۱	۰/۱۲	۲/۷۴	۳/۳۱	۰/۱۷	۳/۰۱	ساختار اجتماعی
۰/۴۶	-۰/۳۸	۲/۶۰	۳/۲۶	۰/۱۷	۲/۹۸	عدالت اقتصادی
۰/۲۹	-۰/۹۸	۲/۶۳	۳/۲۱	۰/۱۶	۲/۱۵	ثبات اقتصادی
۰/۴۸	-۰/۷۵	۲/۶۴	۳/۲۰	۰/۱۵	۲/۹۷	رفاه اقتصادی
۰/۴۱	-۰/۷۰	۲/۶۲	۳/۲۲	۰/۴۸	۲/۹۷	ساختار اقتصادی

ب - بررسی روایی متغیرها

برای ارزیابی روایی، از روایی همگرا بر اساس میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده شد. AVE میزان همبستگی متغیر با شاخص‌هایش را نشان می‌دهد و مقادیر بالاتر از ۰/۵ روایی همگرای قابل قبول را تأیید می‌کند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). بر اساس جدول ۶، AVE برای سرمایه اجتماعی ۰/۶۶ و رفاه اجتماعی ۰/۷۳ است که نشان می‌دهد معیارها ابعاد پایداری اجتماعی را به خوبی توضیح می‌دهند. همچنین، AVE برای عدالت اقتصادی ۰/۶۶، رفاه اقتصادی ۰/۷۰ و ثبات اقتصادی ۰/۶۵، نشان‌دهنده مناسب بودن این معیارها برای سنجش ساختار اقتصادی است.

ارزیابی مدل ساختاری پژوهش

پس از آزمون مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری^۱ که در چارچوب مدل‌سازی معادلات ساختاری^۲ (SEM) طراحی شده است برای بررسی روابط بین متغیرها ارزیابی شد. در این مرحله، ضریب تعیین (R^2) و توان پیش‌بینی استون و گایزر (Q^2) بررسی می‌شوند. R^2 میزان تأثیر متغیرهای برون‌زا بر متغیرهای درون‌زا را نشان می‌دهد و فقط برای متغیرهای درون‌زا محاسبه می‌شود؛ مقادیر ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به ترتیب ضعیف، متوسط و قوی هستند و حداقل قابل قبول ۰/۱ می‌باشد (کوستا، لاگس و هورتینها، ۲۰۱۵). Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص کرده و مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب برآزش ضعیف، متوسط و قوی را نشان می‌دهند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). بر اساس جدول ۶، شاخص‌های R^2 و Q^2 برای

1. Structural Model
2. Structural Equation Modeling (SEM)

تمامی متغیرهای پژوهش در سطح بالایی قرار دارند، که نشان‌دهنده توان پیش‌بینی بالا و برازش قوی مدل ساختاری و کیفیت علمی و اعتبار استنباطی قابل قبول آن است.

جدول ۶. تحلیل توصیفی پایایی و روایی و مقادیر R^2 و Q^2 متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی-اقتصادی ۱۳ روستا - شهر

متغیرهای تأثیرگذار	بارعاملی	الفای کرونباخ	پایای ترکیبی	AVE	Q^2	R^2
سرمایه اجتماعی	۰/۸۱	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۶۶	۰/۹۵	۰/۷۵
رفاه اجتماعی	۰/۸۶	۰/۹۰	۰/۹۳	۰/۷۳	۰/۹۲	۰/۷۴
ساختار اجتماعی	۰/۸۴	۰/۹۳	۰/۹۲	۰/۶۸	۰/۹۳	۰/۷۶
عدالت اقتصادی	۰/۸۱	۰/۹۱	۰/۹۶	۰/۶۶	۰/۹۵	۰/۷۹
ثبات اقتصادی	۰/۸۰	۰/۸۵	۰/۹۰	۰/۶۵	۰/۹۲	۰/۷۴
رفاه اقتصادی	۰/۸۲	۰/۸۶	۰/۸۹	۰/۷۰	۰/۹۰	۰/۷۳
ساختار اقتصادی	۰/۸۱	۰/۸۷	۰/۹۲	۰/۶۷	۰/۹۲	۰/۷۵

تحلیل فضایی جمعیت، پراکندگی مکانی و متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی - اقتصادی روستا - شهرهای مورد مطالعه

میانگین امتیازات متغیرهای مؤثر بر ساختار اقتصادی-اجتماعی ۱۳ روستا-شهر در شکل ۴ نشان داده شده است. این اعداد وضعیت تراکم جمعیت و تأثیر هر متغیر بر ساختار اجتماعی-اقتصادی را در هر روستا-شهر نسبت به دیگر مناطق نشان می‌دهد. تحلیل نقشه‌ها حاکی از آن است که روستا-شهرها از نظر جمعیت و اثرگذاری عوامل دارای نقاط قوت و ضعف هستند و نیازمند توجه بیشتر در برنامه‌ریزی و حمایت‌های دولتی می‌باشند. نقشه‌ها به شناسایی الگوهای فضایی جمعیت و تأثیر عوامل کمک می‌کنند.

میان‌یابی در الگوی فضایی جمعیت و متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی - اقتصادی ۱۳ روستا - شهر مورد مطالعه جدول ۷ نشان‌دهنده وضعیت امتیازدهی ساکنان روستا - شهرهای مورد مطالعه به متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی اقتصادی است که در روش میان‌یابی فضایی کریجینگ اطلاعات آن استفاده می‌گردد. روش میان‌یابی فضایی کریجینگ^۱ که بر مفاهیم ژئواستاتستیک و نظریه تغییرپذیری فضایی استوار است. ابزاری آماری برای برآورد مقادیر متغیرها در نقاط فاقد داده بر اساس وابستگی مکانی و همبستگی میان داده‌های نمونه‌برداری شده محسوب می‌شود.

جدول ۷. امتیازدهی ساکنان روستا - شهرهای مورد مطالعه به متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی اقتصادی

روستا - شهر	اجتماعی			اقتصادی		
	ساختار	سرمایه	رفاه	ساختار	عدالت	ثبات
اصغرآباد	۳/۰۶	۳/۰۴	۳/۰۸	۳/۰۵	۳/۰۳	۳/۰۴
طرق رود	۳/۰۱	۲/۹۸	۳/۰۴	۲/۹۳	۲/۸۰	۲/۶۵
سین	۲/۹۷	۳/۰۰	۲/۹۴	۲/۷۷	۳/۰۰	۲/۹۵
باغشاد	۲/۹۳	۲/۹۴	۲/۹۲	۲/۹۴	۳/۰۵	۲/۹۱
گلشن	۳/۰۳	۲/۹۷	۳/۰۹	۳/۰۲	۳/۰۵	۲/۹۸
زازران	۳/۰۸	۳/۰۳	۳/۱۲	۲/۹۳	۲/۸۵	۳/۰۴
زیار	۳/۰۵	۳/۱۳	۲/۹۶	۲/۹۳	۲/۹۱	۲/۹۳
جوشقان قالی	۲/۹۸	۲/۹۷	۲/۹۹	۲/۹۷	۲/۹۰	۲/۸۶
بیده	۳/۰۲	۳/۰۱	۳/۰۲	۲/۹۳	۳/۰۹	۲/۸۶
دهسرخ	۲/۷۸	۲/۹۷	۲/۵۸	۳/۰۰	۳/۱۲	۲/۹۳

۲/۸۴	۳/۱۲	۲/۸۷	۲/۹۴	۲/۸۰	۲/۹۹	۲/۹۰	فتح‌آباد
۳/۰۲	۳/۰۴	۳/۰۰	۳/۰۲	۳/۱۰	۳/۰۴	۳/۰۷	بوستان زر
۲/۹۱	۲/۹۷	۳/۰۸	۲/۹۹	۲/۹۱	۳/۰۵	۲/۹۸	طاد

روش کریجینگ بر دو اصل استوار است: خودهمبستگی فضایی^۱، که نشان می‌دهد نقاط مکانی نزدیک معمولاً مقادیر مشابهی دارند (شباهت تراکم جمعیت و شاخص‌های اجتماعی-اقتصادی در روستا-شهرهای مجاور) و مدل واریوگرام^۲، که تغییرپذیری متغیرها بر اساس فاصله نقاط را توضیح می‌دهد و وزن هر نقطه در تخمین مقادیر ناشناخته را تعیین می‌کند (Webster et al., 2020). نقشه‌های کریجینگ شکل ۴، تراکم جمعیتی و متغیرهای مؤثر بر ساختار اجتماعی-اقتصادی ۱۳ روستا-شهر را به خوبی نمایش می‌دهند؛ نواحی روشن‌تر نشان‌دهنده مقادیر بالاتر و نواحی تیره‌تر بیانگر مقادیر پایین‌تر هستند. این نقشه‌ها تحلیل الگوهای فضایی، شناسایی مناطق دارای تمرکز بالا یا نیازمند توسعه و تصمیم‌گیری برنامه‌ریزی منطقه‌ای را تسهیل می‌کنند.

تحلیل فضایی میانگین امتیازات متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی - اقتصادی ۱۳ روستا - شهر مورد مطالعه با استفاده از شاخص فضایی موران^۳

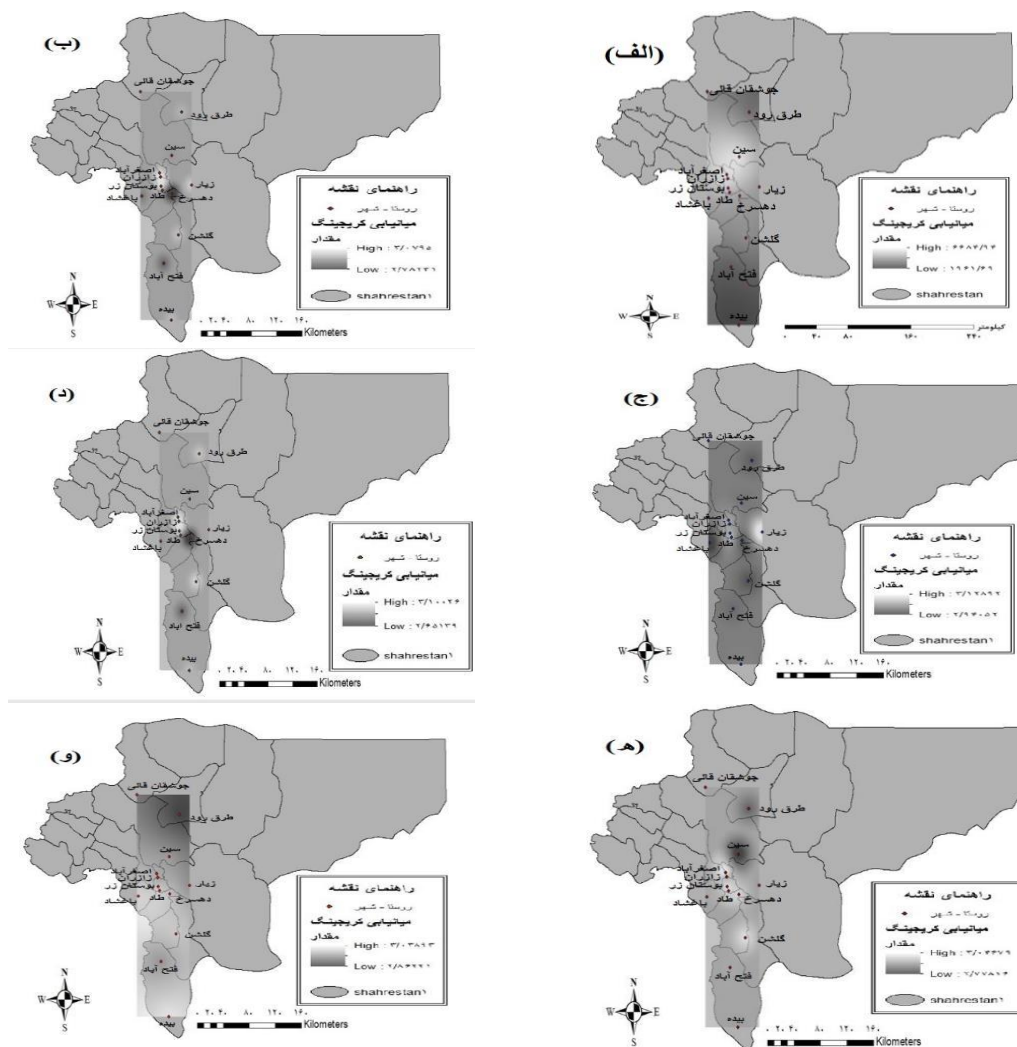
شاخص خودهمبستگی فضایی موران (Moran's I) برای تحلیل الگوهای فضایی داده‌ها استفاده می‌شود و مقادیر آن بین -۱ و ۱ قرار دارد. مقادیر نزدیک به ۱ نشان‌دهنده خوشه‌ای بودن، نزدیک به -۱ بیانگر پراکندگی یکنواخت و نزدیک صفر نشان‌دهنده توزیع تصادفی داده‌هاست. نتایج برای ۱۳ روستا-شهر (شکل ۵) نشان می‌دهد سرمایه اجتماعی و پایداری اقتصادی مقادیری مثبت و نزدیک صفر دارند، یعنی همبستگی فضایی معناداری ندارند. رفاه اقتصادی، عدالت اقتصادی، پایداری اجتماعی و رفاه اجتماعی منفی بوده و فاقد خوشه‌بندی هستند. در مقابل، ثبات اقتصادی و تراکم جمعیتی مقادیر مثبت و بالای صفر دارند که بیانگر وجود همبستگی فضایی قابل توجه و شکل‌گیری خوشه‌های متمرکز در این متغیرها است.

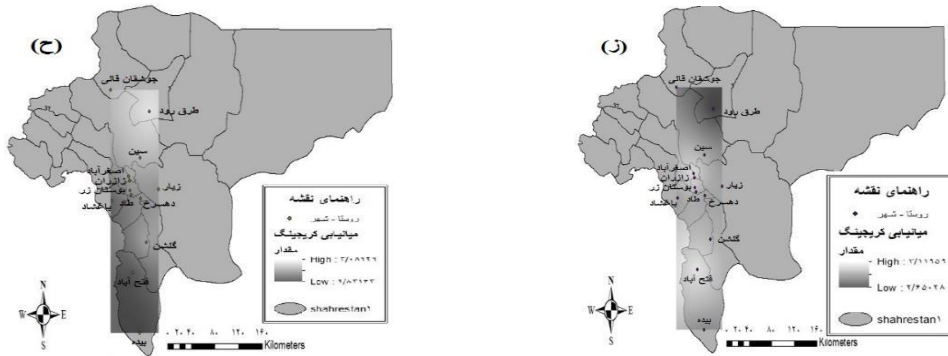
بحث

بررسی‌ها نشان داد تبدیل روستاها به روستا-شهر در استان اصفهان تأثیر چندوجهی بر ساختار اجتماعی و اقتصادی نواحی روستایی داشته است. تحلیل مدل معادلات ساختاری نشان داد سرمایه اجتماعی مهم‌ترین عامل مؤثر بر ساختار اجتماعی است، درحالی‌که ثبات اقتصادی اثر ضعیف‌تری بر ساختار اقتصادی دارد. تحلیل فضایی نیز بیانگر توزیع خوشه‌ای و نابرابر ثبات اقتصادی است؛ مناطق نزدیک به مراکز شهری و برخوردار از زیرساخت‌های توسعه‌ای، وضعیت باثبات‌تری دارند. افزایش سرمایه اجتماعی از طریق اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی، پذیرش تغییرات نهادی و بهبود کیفیت روابط اجتماعی را تسهیل می‌کند، یافته‌ای که با پژوهش‌های ازکیا و همکاران (۱۴۰۱)، قهرمانی و همکاران (۱۴۰۰)، علیانی (۱۳۹۴) و گرکانی و همکاران (۱۴۰۱) همخوانی است. در مقابل، ثبات اقتصادی و تنوع فعالیت‌ها در بخش عمده‌ای از روستا-شهرها پایین است که به اقتصاد تک‌محصولی، وابستگی به کشاورزی سنتی و کمبود زیرساخت‌ها مرتبط است؛ نتایجی که با مطالعات افشارنیا و همکاران (۱۴۰۱)، شفیع‌ی ثابت و مرادی مکرم (۱۴۰۳) و جمینی و دهقانی (۱۴۰۲)

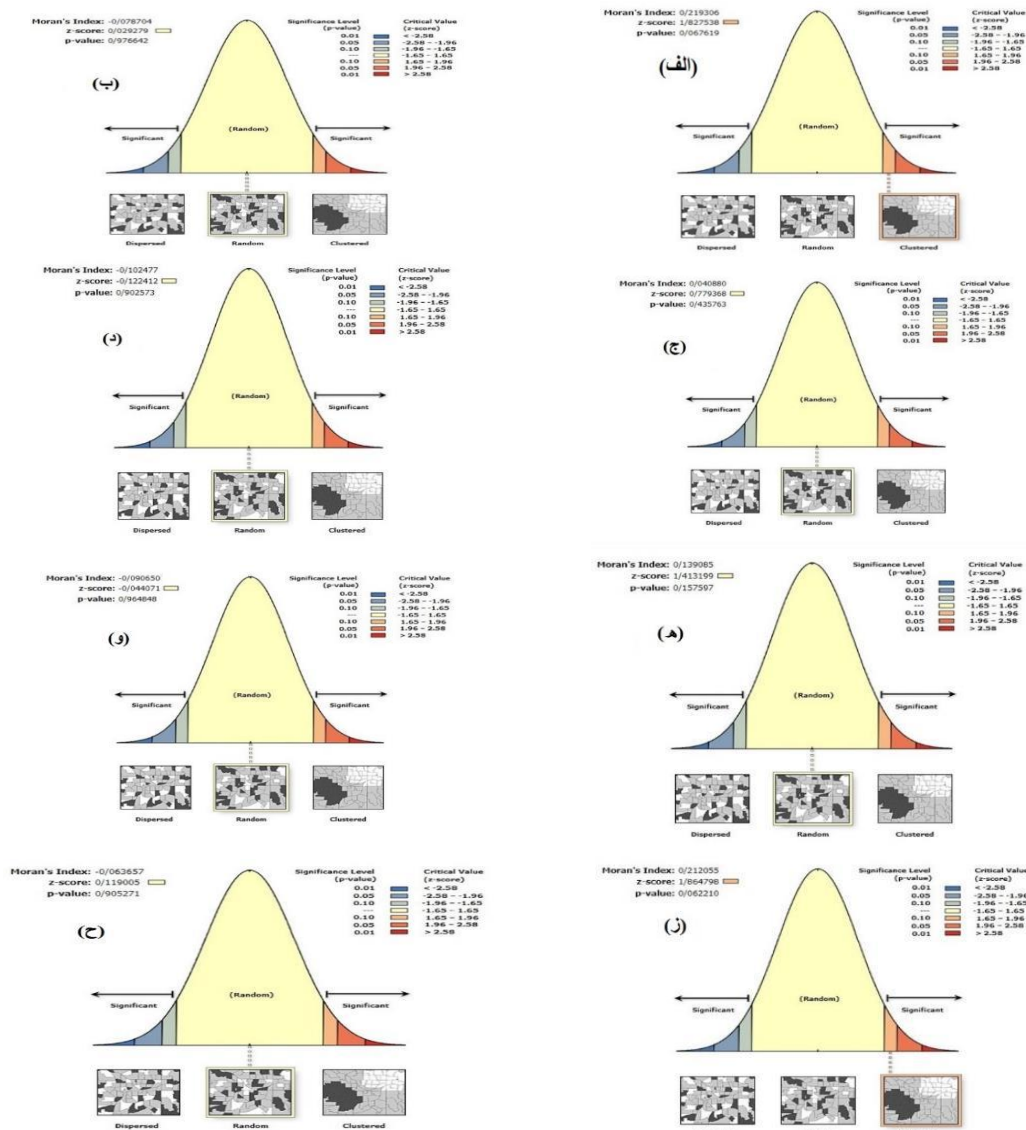
1. Spatial Autocorrelation
2. Variogram Model
3. Moran's I

هم‌راستا است. توسعه زیرساخت‌ها نیز به‌عنوان پیش‌شرط پایداری اقتصادی نقش تعیین‌کننده دارد و با پژوهش‌های بدخشان و همکاران (۱۳۹۷)، سرایی و همکاران (۱۳۸۷)، خواجه شاهکوهی (۱۳۹۲) و آقایی هیر و همکاران (۱۴۰۳) همسو است. بنابراین، روستا-شهرهای استان اصفهان نیازمند تمرکز هم‌زمان بر تقویت سرمایه اجتماعی، تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی فراتر از کشاورزی و بهبود زیرساخت‌ها برای کاهش نابرابری فضایی هستند. اگرچه ابعاد اجتماعی روستا-شهرها موفقیت‌آمیز بوده، اما ابعاد اقتصادی و فضایی هنوز به سطح مطلوب نرسیده‌اند. محدودیت‌هایی مانند حجم نمونه کم و داده‌های مقطعی وجود دارد و پژوهش‌های آینده با داده‌های طولی و رویکرد اقتصاد فضایی توصیه می‌شود. در مجموع، سیاست‌گذاری توسعه باید بر سرمایه اجتماعی، تنوع اقتصادی و زیرساخت‌های پایدار استوار باشد تا از تشدید نابرابری‌ها جلوگیری شود.

شکل ۴. نقشه میانمای کریجینگ الگوی فضایی جمعیت و متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی - اقتصادی ۱۳ روستا - شهر - شهر مورد مطالعه: الف - الگوی فضایی جمعیت ب - ساختار اجتماعی، ج - سرمایه اجتماعی، د - رفاه اجتماعی، ه - ساختار اقتصادی، و - عدالت اقتصادی، ز - ثبات اقتصادی، ح - رفاه اقتصادی

شکل ۵. نمودارهای بررسی الگوی فضایی جمعیت، پراکندگی مکانی و متغیرهای تأثیرگذار بر ساختار اجتماعی - اقتصادی ۱۳ روستا - شهر - شهر مورد مطالعه: الف - الگوی فضایی جمعیت ب - ساختار اجتماعی، ج - سرمایه اجتماعی، د - رفاه اجتماعی، ه - ساختار اقتصادی، و - عدالت اقتصادی، ز - ثبات اقتصادی، ح - رفاه اقتصادی

نتیجه‌گیری

این پژوهش به تحلیل فضایی تأثیر روستا-شهرها بر ساختار اجتماعی-اقتصادی نواحی روستایی استان اصفهان پرداخته و ۱۳ روستا-شهر شکل گرفته در دوره ۱۳۹۰-۱۴۰۰ را بررسی کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد «ثبات اقتصادی» روستا-شهرها الگوی خوشه‌ای داشته ($Moran's I \approx 0.212, p \approx 0.066$) و به عوامل مکانی، نهادی و شبکه‌ای وابسته است؛ تمرکز زیرساخت‌ها، سرمایه‌گذاری عمومی و تنوع اقتصادی خوشه‌های پایدار را شکل داده، در حالی که وابستگی تک‌محصولی و ضعف سرمایه اجتماعی موجب خوشه‌های کم‌ثبات شده است. تنوع اقتصادی، اشتغال چندبخشی و شبکه‌های اعتماد اجتماعی نقش تعیین‌کننده‌ای در افزایش پایداری دارند. از نظر روش‌شناختی، تلفیق آزمون‌های آماری، مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل فضایی امکان تبیین الگوهای کلان فضایی را فراهم کرده است. نتیجه کلی این است که توسعه پایدار روستا-شهرها حاصل تعاملات فضایی و پویایی ساختارهای اجتماعی-اقتصادی است و سیاست‌گذاری باید با رویکرد فضا محور، بر تقویت خوشه‌های کم‌ثبات، توسعه زیرساخت‌ها، تنوع اقتصادی و ارتقای سرمایه اجتماعی تمرکز کند.

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- آقایی هیر، محسن؛ کریم‌زاده، حسین و رحیم‌زاده، ناهید. (۱۴۰۳). تحلیل قابلیت دسترسی به خدمات در نقاط روستایی و مدل‌سازی ساختاری عوامل مؤثر بر آن مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان تبریز. *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۴(۷۳)، ۲۵۵-۲۳۵. <https://doi.org/10.61186/jgs.24.73.234>
- احمدی، منیژه؛ چراغی، مهدی و ولایی، محمد. (۱۳۹۳). تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی، با تأکید بر سرمایه اجتماعی، مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد میانی، شهرستان میان‌دوآب. *نشریه مسکن و محیط روستا*، ۳۳(۱۴۸)، ۱۱۹-۱۰۹.
- ازکیا، مصطفی و حسنی راد، کریم. (۱۳۸۸). نقش اعتماد اجتماعی در مشارکت مردم در طرح‌های توسعه روستایی. *نشریه پژوهش‌نامه علوم اجتماعی*، ۳(۱)، ۲۷-۷.
- اصلانی، بیتا و امینی، عباس. (۱۴۰۰). تحلیل دگرگونی‌های ساختاری جمعیت روستایی در استان اصفهان از ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۳(۵۸)، ۶۲-۳۵. DOI: 10.22108/JAS.2021.129459.2138
- افشارنیا، اکبر؛ رحمانی، بیژن و تاج، شهره. (۱۴۰۱). اثر تنوع‌بخشی فعالیت‌های اقتصادی در معیشت پایدار خانوارهای روستایی با تأکید بر دامپروری (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان ملکشاهی استان ایلام). *مهندسی جغرافیای سرزمین*، ۶(۳)، ۵۴۰-۵۲۵.

DOR: 20.1001.1.25381490.1401.6.3.1.2

بدخشان، زینب؛ مهرابی بشرآبادی، حسین و میرزایی خلیل‌آبادی، حمیدرضا. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر توسعه زیرساخت‌ها بر توسعه روستایی ایران. *نشریه اقتصاد کشاورزی (اقتصاد و کشاورزی)*، ۱۲ (۴)، ۱-۱۴.

بذرافشان، جواد؛ طولابی نژاد، مهرشاد و استکی، هانیه. (۱۳۹۷). بررسی آثار حس تعلق مکانی بر بازساخت فضایی - کالبدی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: دهستان نه شهرستان نهبندان). *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، ۵۰ (۴)، ۸۰۷ - ۷۹۱.

DOI: 10.22059/jhgr.2018.222424.1007359

تکلو، علیرضا؛ شمس‌الدینی، علی؛ رحمانی، بیژن و شریعت‌پناهی، مجید. (۱۴۰۱). بررسی و تحلیل فضایی-مکانی اثرات روابط شهر و روستا بر منابع انسانی نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان ملایر با رویکرد آینده‌پژوهی. *علوم جغرافیایی (دانشگاه آزاد اسلامی مشهد)*، ۱۸ (۳۹)، ۱۶۵-۱۸۶.

DOI: 10.22059/JHGR.2019.282216.1007940

جمینی، داوود و دهقانی، امین. (۱۴۰۲). تحلیل درآمد در مناطق روستایی ایران. *فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا*، ۴ (۱)، ۱۱۶ -

DOI: 10.22077/VSSD.2023.5727.1140

خواجه شاهکوهی، علیرضا. (۱۳۹۲). تحلیل نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کیفیت زندگی روستاییان مطالعه موردی: روستاهای قرن آباد و اصفهان کلاته، شهر گرگان. *مجله آمایش جغرافیایی فضا*، ۳ (۷)، ۱۰۳-۱۲۰.

داوری، علی و رضازاده، آرش. (۱۳۹۲). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS*. چاپ اول، ویراست اول، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.

رحیمی، عباس. (۱۳۸۶). پس‌انداز روستایی و نقش عوامل مؤثر بر آن: مطالعه موردی در سه استان کشور (کرمانشاه، اردبیل، فارس). *نشریه روستا و توسعه*، ۱۰ (۱)، ۸۵-۱۱۲.

رضوانی، محمدرضا؛ قدیری معصوم، مجتبی و کریمی، هادی. (۱۳۹۱). ارزیابی تأثیر حمل و نقل بر توسعه اجتماعی نواحی روستایی (مطالعه موردی: روستاهای حاشیه محور ارتباطی سنندج- دیواندره). *برنامه ریزی توسعه کالبدی*، ۱۱ (۱)، ۴۹-۶۲.

زنگنه‌شهرکی، سعید. (۱۳۹۲). فرایند تبدیل نقاط روستایی به شهر در مقیاس ملی و پیدایش پدیده «خام - شهرها». *پژوهش‌های*

DOI: 10.22059/JRUR.2013.36493

روستایی، ۳ (۳)، ۵۳۵-۵۵۷. *مطالعات سند ملی آمایش سرزمین: نظام سکونتگاهی و توزیع فضایی جمعیت*. (جلد دوم). سازمان برنامه‌بودجه کشور. (۱۳۹۹). *مطالعات سند ملی آمایش سرزمین: نظام سکونتگاهی و توزیع فضایی جمعیت*. (جلد دوم). تهران: شورای عالی آمایش سرزمین.

https://esfahan.mporg.ir . ۱۳۹۵. سرشماری نفوس و مسکن

سازمان برنامه‌بودجه اصفهان. (۱۳۹۶). سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵. <https://esfahan.mporg.ir>

سجاسی قیداری، حمداله؛ محمودی، حمیده و معصومی، علی. (۱۳۹۶). تحلیل تأثیر مصرف‌گرایی روستاییان بر روابط اجتماعی آن‌ها (مطالعه موردی: روستاهای دهستان رادکان شهرستان چناران). *علوم اجتماعی*، ۱۴ (۲)، ۱۱۶-۸۵

https://doi.org/10.22067/jss.v14i2.59765

سرای، محمدحسین و اسکندری‌ثانی، محمد. (۱۳۸۶). تبدیل روستاهای بزرگ به شهرهای کوچک و نقش آن در تعادل بخشی

DOI: 10.22111/GDIJ.2007.3665

ناحیه‌ای (موردشناسی: ریوش شهرستان کاشمر). *جغرافیا و توسعه*، ۱۰ (۱)، ۱۶۵-۱۸۲.

شاطریان، محسن و گنجی‌پور، محمود. (۱۳۸۹). تأثیرات سرمایه‌گذاری‌های عمرانی در توانمندسازی روستاها (مطالعه موردی: روستاهای بخش ابوزیدآبادی - شهرستان کاشان). *نشریه پژوهش‌های روستایی*، ۱ (۳)، ۱۳۱-۱۵۲

شریفی، زینب؛ نوری‌پور، مهدی و شریف‌زاده، مریم. (۱۳۹۶). تحلیل آسیب‌پذیری روستایی خانوارهای بخش مرکزی شهرستان دنا: کاربرد چهارچوب معیشت پایدار. *نشریه تحلیل فضایی مخاطرات محیطی*، ۴ (۲)، ۱۹-۳۶

شفیعی ثابت، ناصر، مرادی مکرم، سیاوش. (۱۴۰۳). نقش جابه‌جاگری و دسترسی روستایی در تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی (مورد مطالعه: شهرستان اسدآباد). *فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی اقتصادی*، ۵ (۶)، ۴۵ - ۳۱.

DOI: 10.30470/jegr.2024.2027131.1166

ضرابی، اصغر و موسوی، میرنجف. (۱۳۸۸). بررسی کارکرد شهرهای کوچک در نظام شهری و توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی: استان یزد). *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۲۰ (۲)، ۱۸-۳۵.

DOI: 20.1001.1.20085362.1388.20.2.1.0

- علی‌الحسابی، مهران. (۱۳۹۰). نقش سازمانهای مردم‌نهاد و رهبران محلی در توسعه روستایی (نمونه موردی: بندر لافت). مسکن و محیط روستا، ۱۳۴(۹۰)، ۴۸-۳۵.
- علیانی، محمداصداق. (۱۳۹۴). تحلیلی بر رویکرد مشارکت اجتماعی روستائیان در برنامه‌های توسعه پایدار روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران. *مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۷(۳)، ۸۰-۶۹.
- فراهانی، حسین؛ رسولی نیا، زکیه و اصدقی، زهرا. (۱۳۹۳). عوامل اثرگذار بر رشد کارآفرینی در نواحی روستایی مورد: دهستان جابرانصار در شهرستان آبدانان. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۳(۳)، ۱۶-۱.
- فرجی سبکبار، حسنعلی؛ ملایی، نادر و هاجری، بهرام. (۱۳۹۴). تحلیل فضایی الگوی اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت نواحی روستایی ایران. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۴(۱)، ۱۴-۱. DOI: 10.18869/acadpub.ser4.11.1
- قهرمانی، حسین و علی‌پوری، احسان. (۱۴۰۰). تحلیل ساختار فضایی استان اصفهان با تأکید بر ثبات و استقرار جمعیت. *آماد و فناوری دفاعی*، ۴(۱۰)، ۸۲-۵۹. DOI: 20.1001.1.28212606.1400.4.10.3.8
- کریم‌زاده، حسین؛ خالقی، عقیل و بشیری، احد. (۱۴۰۱). تحلیل تغییرات ساختار اشتغال در بخش‌های عمده اقتصادی مناطق روستایی ایران. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۱(۳)، ۹۶-۷۷. DOI: 20.1001.1.23222131.1401.11.41.5.2
- گرکانی، امیرحسین؛ امیری، سجاد و قربانی، معصومه. (۱۴۰۱). نقش سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی مبتنی بر توان‌افزایی جوامع محلی؛ مطالعه موردی: روستای اشتیوان، شهرستان باخرز، استان خراسان رضوی. *فصلنامه مسکن و محیط روستا*، ۴۲(۱۸۱)، ۴۴-۳۱. DOI: 10.22034/42.181.31
- متقی، سمیرا؛ طالعی اردکانی، سمانه؛ فرهادی، احسان و صادقی، فرزانه. (۱۴۰۱). بررسی شاخص‌های اثرگذار بر هزینه مراقبت‌های بهداشتی و درمان خانوارهای روستایی. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۱(۳)، ۲۰۸-۱۸۹. DOI: 20.1001.1.23222131.1401.11.41.10.7
- مدنی‌پور، علی. (۱۳۸۷). *فضاهای خصوصی و عمومی شهر*. تهران: شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری شهرداری تهران.
- نصر زنجانی، بهاره؛ تراب، زهره و ثبوتی، هومن. (۱۳۹۹). تأثیر مؤلفه‌های مکانی و محیطی روستا بر کیفیت و سطح آموزش. *مسکن و محیط روستا*، ۱۷۳، ۱۱۸-۱۰۳. DOI: 10.22034/40.173.103
- نوابخش، مهرداد؛ نظری، جواد و ایدری، نبی‌اله. (۱۳۸۸). تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر انسجام اجتماعی در بین روستائیان (مطالعه موردی استان ایلام). *نشریه علوم اجتماعی*، ۳(۷)، ۲۰-۱.

References

- Afsharnia, A., Rahmani, B., & Taj, S. (2022). The effect of economic diversification on sustainable livelihoods of rural households with emphasis on livestock farming: A case study of Malekshahi County, Ilam Province. *Territorial Geography Engineering*, 6(3), 525-540. DOI: 20.1001.1.25381490.1401.6.3.1.2. [in Persian]
- Aghayari Heir, M., Karimzadeh, H., & Rahimzadeh, N. (2024). Analysis of accessibility to services in rural areas and structural modeling of influencing factors: Case study of the central district of Tabriz County. *Applied Research in Geographic Sciences*, 24(73), 235-255. <https://doi.org/10.61186/jgs.24.73.234>. [in Persian]
- Ahmadi, M., Cheraghi, M., & Valaei, M. (2014). Analysis of factors affecting social security perception in rural areas with emphasis on social capital: Case study of Marhamatabad-e Miani, Miandoab County. *Housing and Rural Environment*, 33(148), 109-119. [in Persian]
- Alal Hesabi, M. (2011). The role of NGOs and local leaders in rural development: Case study of Bandar Laft. *Housing and Rural Environment*, 134(90), 35-48. [in Persian]
- Aliani, M. S. (2015). An analysis of rural residents' social participation in sustainable rural development programs with emphasis on the Iranian rural community. *Iranian Journal of Social Development Studies*, 7(3), 69-80. [in Persian]

- Aslani, B., & Amini, A. (2021). Analysis of structural changes in rural population in Isfahan Province (2006–2016). *Applied Sociology*, 33(58), 35–62. <https://doi.org/10.22108/JAS.2021.129459.2138>. [in Persian]
- Azkiya, M., & Hasani, R. (2009). The role of social trust in public participation in rural development plans. *Social Sciences Research Letter*, 3(1), 7–27. [in Persian]
- Badakhshan, Z., Mehrabi Besharabadi, H., & Mirzaei Khalilabadi, H. (2018). Investigating the impact of infrastructure development on rural development in Iran. *Agricultural Economics*, 12(4), 1–14. [in Persian]
- Bazrafshan, J., Toulabi Nejad, M., & Estaki, H. (2018). The impact of place attachment on spatial–physical reconstruction of rural settlements: Case study of Neh Rural District, Nehbandan County. *Human Geography Research*, 50(4), 791–807. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2018.222424.1007359>. [in Persian]
- Bell, S., & Morse, S. (2013). *Measuring sustainability: Learning from doing*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781849771962>
- Costa, C., Lages, L. F., & Hortinha, P. (2015). The bright and dark side of CSR in export markets: Its impact on innovation and performance. *International Business Review*, 24(5), 749–757. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2015.01.008>.
- Davari, A., & Rezaei-Zadeh, A. (2013). Structural equation modeling using PLS software. *Academic Jihad Publishing Organization*. [in Persian]
- Farahani, H., Rasouli Nia, Z., & Asdaghi, Z. (2014). Factors influencing entrepreneurship growth in rural areas: Case study of Jabar Ansar Rural District, Abdanan County. *Rural Space Economy and Development*, 3(3), 1–16. [in Persian]
- Faraji Sabkbar, H., Molaei, N., & Hajeri, B. (2015). Spatial analysis of employment patterns in major economic sectors of rural Iran. *Rural Space Economy and Development*, 4(1), 1–14. <https://doi.org/10.18869/acadpub.ser.4.11.1>. [in Persian]
- Garkani, A. H., Amiri, S., & Ghorbani, M. (2022). The role of social capital in rural development based on community empowerment: Case study of Ashtivan village, Bakharz County. *Housing and Rural Environment*, 42(181), 31–44. DOI: 10.22034/42.181.31 [in Persian]
- Ghahremani, H., & Alipouri, A. (2021). Spatial structure analysis of Isfahan Province with emphasis on population stability and settlement. *Defense Management and Technology*, 4(10), 59–82. DOI:20.1001.1.28212606.1400.4.10.3.8 [in Persian]
- Helgi Library. (2025). Rural population as a % of total fell 1.94% to 22.3% in Iran in 2024. *Helgi Analytics*. <https://www.helgilibrary.com>
<https://doi.org/10.1787/9789264781234-en>
- Jomeini, D., & Dehghani, A. (2023). Income analysis in rural areas of Iran. *Rural Space and Sustainable Development*, 4(1), 104–116. <https://doi.org/10.22077/VSSD.2023.5727.1140>. [in Persian]
- Karimzadeh, H., Khaleghi, A., & Bashiri, A. (2022). Analysis of employment structure changes in major economic sectors of rural Iran. *Rural Space Economy and Development*, 11(3), 77–96. <https://doi.org/20.1001.1.23222131.1401.11.41.5.2> [in Persian]
- Khajeh Shahkouhi, A. (2013). Analyzing the role of ICT in the quality of life of rural residents: Case study of Gharan Abad and Esfahankalat villages Gorgan. *Spatial Planning*, 3(7), 103–120. [in Persian]
- Kwiatek, A. (2011). Small towns in Poland: Barriers and factors of growth. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 19, 363–370. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.05.143>
- Li, Y., Long, H., & Liu, Y. (2015). Spatio-temporal pattern of China's rural development: A rurality index perspective. *Journal of Rural Studies*, 38, 12–26. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2015.01.004>
- Madanipour, A. (2008). *Private and public spaces of the city*. Tehran: Urban Planning and Processing Co.
- Mottaghi, S., Talaei Ardakani, S., Farhadi, E., & Sadeghi, F. (2022). Factors influencing healthcare expenditure among rural households. *Rural Space Economy and Development*, 11(3), 189–208. <https://doi.org/20.1001.1.23222131.1401.11.41.10.7> [in Persian]

- Nasr Zanjani, B., Torab, Z., & Sobouti, H. (2020). Effect of spatial and environmental components of villages on the quality and level of education. *Housing and Rural Environment*, 173, 103–118. <https://doi.org/10.22034/40.173.103>. [in Persian]
- Navabakhsh, M., Nazari, J., & Eydari, N. (2009). Sociological explanation of factors affecting social cohesion among rural residents: Case study of Ilam Province. *Social Sciences*, 3(7), 1–20. [in Persian]
- OECD. (2023). *Rural development strategy review of Ethiopia*. OECD Publishing.
- Plan and Budget Organization. (2020). *National Land Use Planning Document: Settlement system and spatial distribution of population* (Vol. 2). High Council of National Spatial Planning. [in Persian]
- Pourmohammadi, M., Ghorbani, R., & Toorani, A. (2017). Explaining preferable scenario of areal integrated development and optimal strategies for its implementation (Case study: Minoodasht Township). *Geography*, 15(54), 5–22. [in Persian].
- Rahimi, A. (2007). Rural savings and factors affecting it: Case study in three provinces (Kermanshah, Ardabil, Fars). *Rural and Development*, 10(1), 85–112. [in Persian]
- Restrepo, L. R., & Halffter, G. (2013). Butterfly diversity in a regional urbanization mosaic in two Mexican cities. *Landscape and Urban Planning*, 115, 39–48. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2013.03.005>
- Rezvani, M. R., Ghadiri M., M., & Karimi, H. (2012). Evaluating the impact of transportation on the social development of rural areas (Case study: villages on the outskirts of the Sanandaj-Divandareh communication axis). *Physical Development Planning*. 1(1), pp. 49-62.
- Riahi, V., Azizpour, F., & Ghasemian, Z. (2020). Factors affecting the preparation of development vision plan in the rural area of Hezar Jarib, East Mazandaran. *Scientific Journal of Geography and Planning*, 24(22), 267–291. DOI: 10.22034/GP.2020.10857
- Sajasi Qeydari, H., Mahmoudi, H., & Masoumi, A. (2017). Impact of rural consumerism on social relations: Case study of Radkan Rural District, Chenaran County. *Social Sciences* (Ferdowsi University), 14(2), 85–116. <https://doi.org/10.22067/jss.v14i2.59765> [in Persian]
- Saraei, M. H., & Eskandari Sani, M. (2007). Transformation of large villages into small towns and their role in regional balance: Case study of Rivosh, Kashmar County. *Geography and Development*, (10), 165–182. DOI: 10.22111/GDIJ.2007.3665 [in Persian]
- Shafiei Sabet, N., & Moradi Makram, S. (2024). The role of mobility and rural accessibility in diversifying economic activities: Case study of Asadabad County. *Economic Geography Research*, 5(6), 31–45. <https://doi.org/10.30470/jegr.2024.2027131.1166>. [in Persian]
- Sharifi, Z., Nouri Pour, M., & Sharifzadeh, M. (2017). Analyzing rural household vulnerability in the central district of Dana County using the sustainable livelihood framework. *Spatial Analysis of Environmental Hazards*, 4(2), 19–36. [in Persian]
- Shaterian, M., & Ganjipour, M. (2010). Effects of infrastructural investments on empowerment of rural areas: Case study of Abouzeidabad Rural District, Kashan County. *Rural Research*, 1(3), 131–152. [in Persian]
- Taklou, A., Shamseddini, A., Rahmani, B., & Shariatpanahi, M. (2022). Spatial–geographical analysis of rural–urban relations impacts on human resources using futures studies: Case study of Malayer County. *Geographic Sciences*, 18(39), 165–186. DOI:10.22059/JHGR.2019.282216.1007940 [in Persian]
- United Nations. (2021). World social report 2021: Reconsidering rural development. <https://www.un.org>
- Webster, R., & Oliver, M. A. (2020). *Geostatistics for environmental scientists* (3rd ed.). Chichester, UK: John Wiley & Sons. <https://download.e-bookshelf.de>
- Yong, R., et al. (2020). Urban-rural spatial transformation process and influences from the perspective of land use: A case study of the Pearl River Delta Region. *Habitat International*. 114. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2020.102234>
- Zangeneh Shahreki, S. (2013). The process of converting rural points into cities at national scale and the emergence of “raw-cities” phenomenon. *Rural Studies*, (3), 535–557. <https://doi.org/10.22059/JRUR.2013.36493>. [in Persian]

Zarrabi, A., & Mousavi, M. (2009). Investigating the function of small towns in the urban system and regional development: Case study of Yazd Province. *Geography and Environmental Planning*, 20(2), 18–35. DOI:20.1001.1.20085362.1388.20.2.1.0 [in Persian]